

De Romeinse Limes internationaal

Het Romeinse Rijk omvatte op zijn hoogtepunt Engeland, West-, Midden- en Zuid-Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Een aantal delen van de Romeinse rijksgrens, ofwel Limes, staat al op de Werelderfgoedlijst: Hadrian's Wall (Engeland), Antonine Wall (Schotland) en de Obergermanische en Raetische Limes (Duitsland); niet als aparte Werelderfgoederen, maar onder één noemer, het Werelderfgoed 'Frontiers of the Roman Empire', dat ruimte biedt om ook andere delen van de Limes toe te voegen. Nederland wil samen met Duitsland een gezamenlijk deel van de Romeinse Limes, de Nedergermaanse Limes, voordragen. De nominatie van de Nedergermaanse Limes is vanuit internationaal perspectief een logische stap: hiermee wordt een groter en aaneengesloten deel van de Limes beschermd.

Colofon

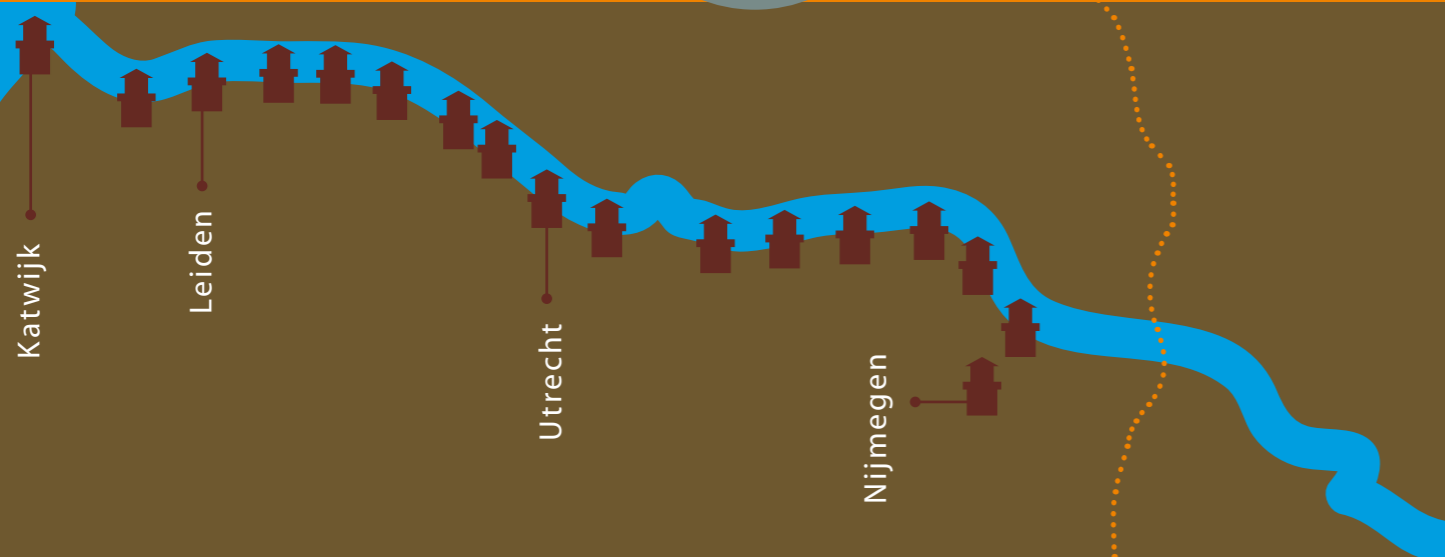
Dit is een uitgave van de Provincies Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Zij werken samen met de gemeenten Alphen aan de Rijn, Arnhem, Bodegraven-Reeuwijk, Bunnik, Buren, Duiven, Groesbeek, Houten, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Leidschendam-Voorburg, Lingewaard, Millingen aan de Rijn, Neder-Betuwe, Nijmegen, Noordwijk, Oegstgeest, Overbetuwe, Rijnwaarden, Ubbergen, Utrecht, Voorschoten, Wijk bij Duurstede, Woerden, Zoeterwoude aan de voorbereiding van de Werelderfgoednominatie van de Romeinse Limes.

Tekst en ontwerp - BLKVLDBos, Zapdvoort

Werelderfgoednominatie Romeinse Limes

De Nederlandse Limessamenwerking

Wat, waarom en hoe?

Wat is de Limes?

De Romeinse Limes is de vroegere grens van het Romeinse Rijk: de grootste lineaire archeologische structuur in Europa, lopend van Engeland tot aan de Zwarte Zee. Het Nederlandse deel van de Romeinse Limes beslaat grofweg de zone Arnhem-Wijk bij Duurstede-Utrecht-Katwijk. In de Romeinse tijd, zo'n 2000 jaar geleden, maakte deze zone deel uit van de Romeinse Provincie Germania Inferior (Neder-Germanië). Vandaar dat ook wel van de Nedergermaanse Limes gesproken wordt. De Limes was niet alleen een grens gericht op de verdediging van het Romeinse Rijk, het was ook dé transportader, een zone waarlangs men handel dreef en waar uitwisseling plaatsvond tussen verschillende culturen uit het Europa van die tijd. Door de diversiteit van de regio's zag de grens er verschillend uit, afhankelijk van de omstandigheden en het landschap ter plaatse. In het oosten van Duitsland was de grens een aarden wal, in Engeland een muur en in Nederland en het westen van Duitsland een rivier: in Nederland volgde de Romeinse Limes de toenmalige Rijnloop. Op de linkeroever liep een weg en op regelmatige afstanden stonden houten wachttorens en lagen forten (castella). Daaromheen ontstonden

nederzettingen (vici), havens en tempels. Vandaag de dag bevinden zich in dit gebied vaak nog onder de grond veel resten uit de Romeinse tijd, zoals schepen, restanten van wachttorens en bijzondere gebruiksvoorwerpen.

Waarom is dit bijzonder?

De Romeinse Limes in Nederland beslaat vrijwel de hele periode van het Romeinse Rijk. Alle fases zijn vertegenwoordigd: van de verovering tot het uiteenvallen van het Rijk. Hierin is het Nederlandse deel van de Romeinse Limes bijzonder; nergens anders is de Limes zo lang onafgebroken in gebruik geweest.

De Romeinse Limes in Nederland omvat daarnaast alle onderdelen van de Romeinse militaire aanwezigheid. Niet alleen legioensbases, kleinere forten, wachttorens, vlootbases en infrastructuur als wegen en vaarwegen zijn aanwezig, maar zelfs restanten van watermanagement door landschapsaanpassing.

Een derde eigenschap die de Romeinse Limes in Nederland bijzonder maakt, is dat ze uitzonderlijk goed bewaard is

gebleven. De uitstekende conserveringseigenschappen van de bodem hebben schepen, kades, houten beschoeiingen en overig organisch materiaal bijna tweeduizend jaar lang behouden en dit leidt tot unieke vondsten. Zulke kwetsbare resten zijn in overige delen van de Limes allang vergaan.

Wat is Werelderfgoed?

Een Werelderfgoed is een object, plek of gebied met natuur- en/of cultuurhistorische waarden die uniek zijn in de wereld. De toekenning van een Werelderfgoedstatus betekent de erkenning van deze unieke waarden. Wereldberoemde voorbeelden zijn de piramiden van Egypte, de Taj Mahal in India en het Grote Barrière rif in Australië. Ook in Nederland zijn er plekken die al Werelderfgoed zijn; de molens van Kinderdijk en de Grachtengordel van Amsterdam bijvoorbeeld. UNESCO wijst deze plekken aan als onvervangbaar en van uitzonderlijke waarde. Als wereldburgers zijn we gezamenlijk verantwoordelijk voor het behoud en beheer ervan. We doen dat voor onszelf, voor elkaar en voor de volgende generaties.

Hoe werkt het nominatieproces?

Om de Romeinse Limes geplaatst te krijgen op de Werelderfgoedlijst, zullen de betrokken overheden samen een nominatiedossier moeten schrijven. In zo'n nominatiedossier wordt omschreven wat de unieke en uitzonderlijke waarden zijn van het gebied. Daarnaast wordt in kaart gebracht welke gebieden exact tot het Werelderfgoed zullen behoren. Voor de Limes in Nederland gaat het daarbij waarschijnlijk niet om een aaneengesloten gebied, maar om een verzameling losse terreinen. Ook bevat het nominatiedossier een zogenaamd managementplan. Daarin wordt omschreven hoe de aanvrager ervoor zal zorgen dat het Werelderfgoed ook op de lange termijn behouden kan blijven. Als het nominatiedossier af is biedt de minister het aan bij het World Heritage Centre van UNESCO. Vervolgens wordt het dossier beoordeeld door enkele adviescommissies. De Werelderfgoed Commissie die in het kader van de Conventie is opgericht en waarin verschillende regeringen vertegenwoordigd zijn, besluit dan of de Limes wel of niet Werelderfgoed wordt.

Meer informatie

Meer informatie over de Werelderfgoednominatie van de Romeinse Limes vindt u op www.gelderland.nl, www.provincie-utrecht.nl en www.zuid-holland.nl. Voor meer informatie over publieksactiviteiten kunt u terecht bij www.romeinselimes.nl Meer informatie over de Werelderfgoedconventie vindt u op www.unesco.org/whc.

Kansen en verplichtingen

Een plaats op de Werelderfgoedlijst betekent erkenning voor gebieden dat ze uniek zijn in de wereld. Het land dat deze status aanvraagt, verklaart de gebieden te zullen behouden en beschermen voor de lange termijn. UNESCO zelf legt geen regels op, bescherming vindt plaats met eigen wet- en regelgeving. Begin 2014 hebben gemeenten, Rijk en Provincies hierover afgesproken dat ze alleen extra beschermingsmaatregelen nemen ten behoeve van de Werelderfgoednominatie als alle betrokken partijen het daarover eens zijn. Plaatsing op de Werelderfgoedlijst biedt ook kansen. Het Werelderfgoedlabel kan worden gebruikt als

marketinginstrument en is een uniek middel om bijzondere plekken te profileren en onder de aandacht te brengen van (buitenlandse) bezoekers. Afgelopen jaren is er al veel gedaan om de bekendheid en de toeristische potentie van de Limes te vergroten. Het park Matilo in Leiden, DOMunder in Utrecht en de Romeinse tempel in Elst zijn goede voorbeelden van plaatsen waar de Limes al beleefbaar is. Lokale en nationale musea laten bijzondere Romeinse vondsten zien en in de landelijke Romeinenweek herleeft de Romeinse tijd. De komende jaren staat er ook veel te gebeuren om de Romeinse Limes nog beter zichtbaar en beleefbaar te maken.